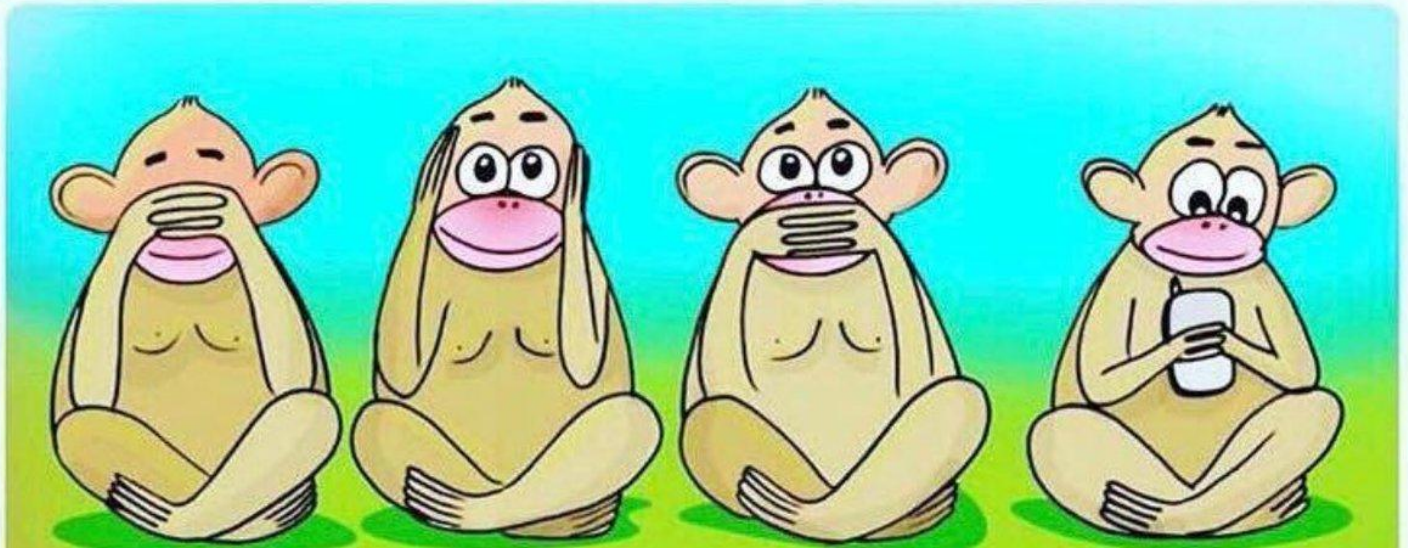

Tiedonhaku, kirjastot ja lähdetietojen merkitseminen
OP1
3 opetuskertaa

Finally the 4th monkey has come!
The combination of all, won't speak, won't see and won't listen...

6:08 PM

Läsnäolo on jokaisella 3 kerralla pakollinen

Kurssityönä on lyhyt tutkielma, joka palautetaan kirjastokurssin palautuskansioon Pedanettiin

Tunnit ovat osa Op1. opintojaksoa

Opiskelu lukiossa edellyttää itsenäistä tiedonhakutaitoa:

- Tehtävät
- Ryhmätyöt
- Tutkielmat
- Sähköiset yo-kirjoitukset

Tärkeimmat tiedonhankitapaikat:

- Luotettavat verkkosivustot
- Lukion opiskelijakirjasto
- Kaupunginkirjasto (useita toimintapisteitä)

Kirjastossa tietoa voi etsiä:

- KIRJOISTA
- LEHDISTÄ
- SÄHKÖISISTÄ TIEDOSTOISTA
- MUISTA DOKUMENTEISTA

Moni sanoo, *ettei ole aikaa* tai *kiinnostusta* kirjojen lukemiseen, kuitenkin:

- Kaikki maailmassa oleva tieto on lauseina.
- *Lukutaito ja luetun ymmärtäminen ovat kaiken oppimisen ja sivistyksen perusta.*
- Lukeminen parantaa
  - -keskittymiskykyä
  - -sanavarastoa
  - -luetun ymmärtämistä
  - -tekstin tuottamista
- Ja mikä parasta: lukeminen ja uuden oppiminen on kivaa!

Kirjastoissa tieto on luokiteltu kirjastoluokituksen mukaan:

- **Saman aihepiirin kirjat ovat samassa luokassa**
- **Pääluokkia on 10**
- **Jokaisessa luokassa on useita alaluokkia**
- **Kirjastoluokkien sisällä kirjat ovat hyllyssä aakkosjärjestyksessä**
- **Pää- ja alalauokkien sijainti on merkitty hyllyihin**

Kirjastoluokitusjärjestelmä:

https://finto.fi/ykl/fi/page/34

Lukion kirjasto

- Laajat kokoelmat eri alojen kirjallisuutta
- Hiljaista työskentelytilaa
- Kirjoja voi lainata: täytä lainaustosite

TIEDONHAKU

- Voit käyttää KOULUN KOTISIVUA apunasi tiedonhaussa
- Kaupunginkirjaston ja muiden kirjastojen materiaalien etsimiseen ovat linkit.

Tiedonhaku tietokannoista

1. Tiedontarpeen tunnistaminen
2. Tiedonhakujärjestelmän ja tietokannan valinta
3. Hakutermien valinta
4. Tiedonhaun toteutus
5. Tiedonhaun muokkaus
6. Hakutulosten arviointi

Esim: https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu

Hakujen suorittaminen kirjastojen tietokannoista:

MIETI HAKUSANA:

- Kirjailijan nimi
- Kirjan nimi
- Teemaan liittyvä sana

HAKU KERTOO:

- Hyllysijainnin
- Saatavuuden
- Missä Lukkikirjastossa teos on saatavilla

Sähköinen tiedonhaku

❖Google ei ole ainut hakukone ja WIKIPEDIA ei ole ainoa tiedon lähde!

OpenAI

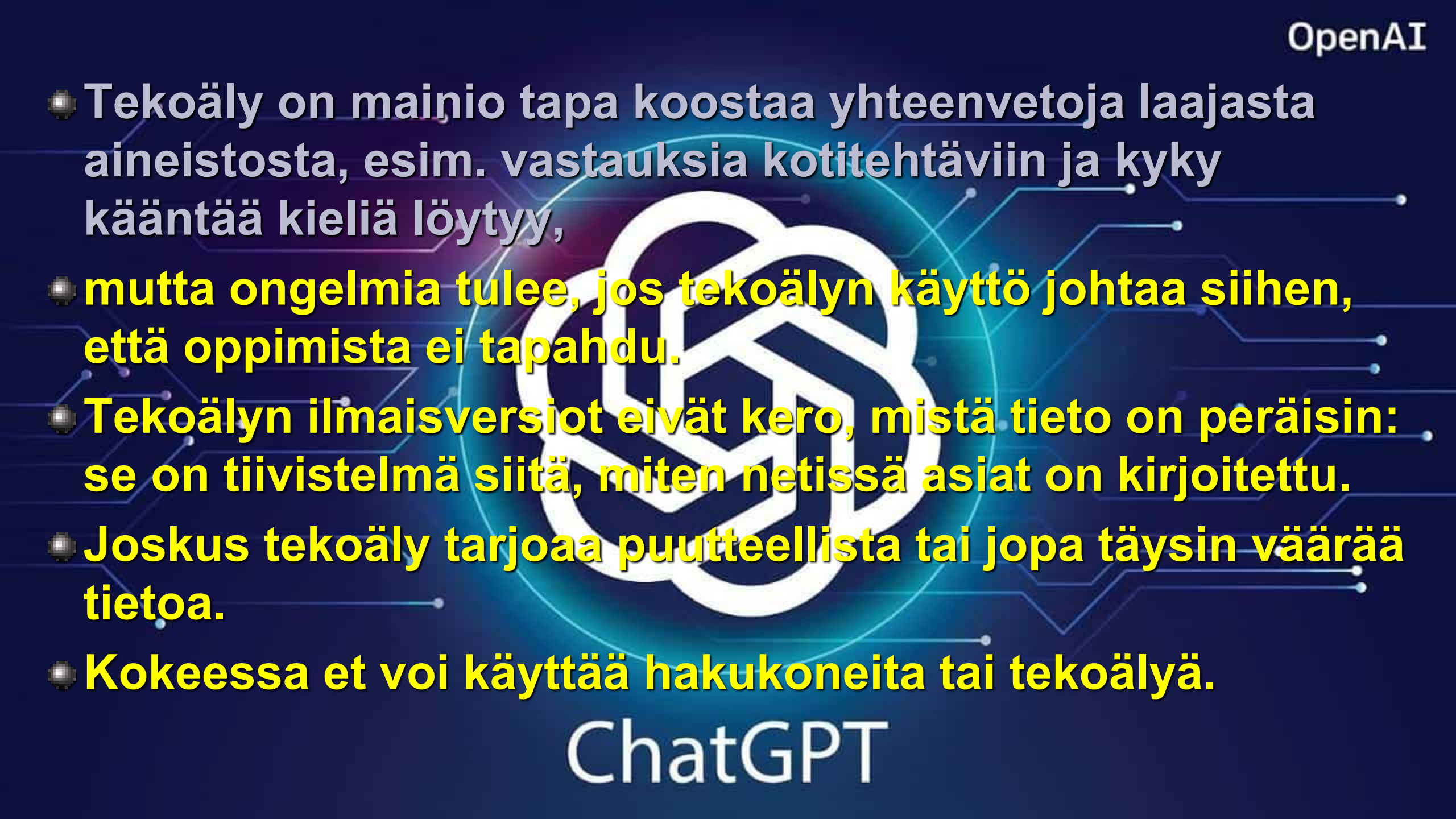
Miten tekoälyä kannattaa käyttää apuna opinnoissa?

ChatGPT

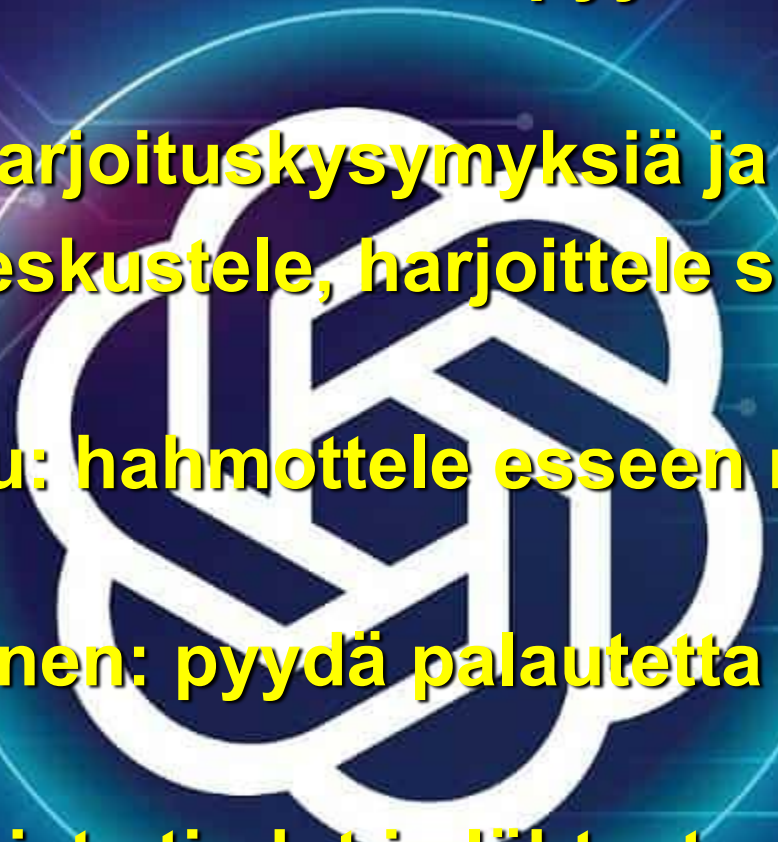
OpenAI

- Tekoäly on mainio tapa koostaa yhteenvetoja laajasta aineistosta, esim. vastauksia kotitehtäviin ja kyky kääntää kieliä löytyy,
- **mutta ongelmia tulee, jos tekoälyn käyttö johtaa siihen, että oppimista ei tapahdu.**
- **Tekoälyn ilmaisversiot eivät kero, mistä tieto on peräisin: se on tiivistelmä siitä, miten netissä asiat on kirjoitettu.**
- **Joskus tekoäly tarjoaa puutteellista tai jopa täysin väärää tietoa.**
- **Kokeessa et voi käyttää hakukoneita tai tekoälyä.**

Tekoäly lukiolaisen oppimisen tukena

OpenAI

ChatGPT

- Vaikeiden asioiden ymmärtäminen: pyydä selityksiä ja esimerkkejä.
- Kertaaminen: teetä harjoituskysymyksiä ja testaa osaamistasi.
- Kielten harjoittelu: keskustele, harjoittele sanastoa ja pyydä palautetta.
- Ideointi ja suunnittelu: hahmottele esseen rakenne tai opiskeluaikataulu.
- Oman työn kehittäminen: pyydä palautetta tekstistä tai ratkaisusta.
- Kriittinen käyttö: tarkista tiedot ja lähteet, suojaa henkilötiedot ja noudata opettajan ohjeita.
- Anna tekoälyn tukea ajatteluasi ja luovuuttasi – tee oppimistyö itse.

Lukio-opintojen tärkeimmät tavoitteet ovat yleissivistyksen hankkiminen ja opiskelutaitojen kartuttaminen.

Jos näitä ei kykene hankkimaan, tulee vaikeuksia opinnoissa ja elämässä.

Lukiolaisen tulee kyetä itsenäiseen ja kriittiseen tiedon-

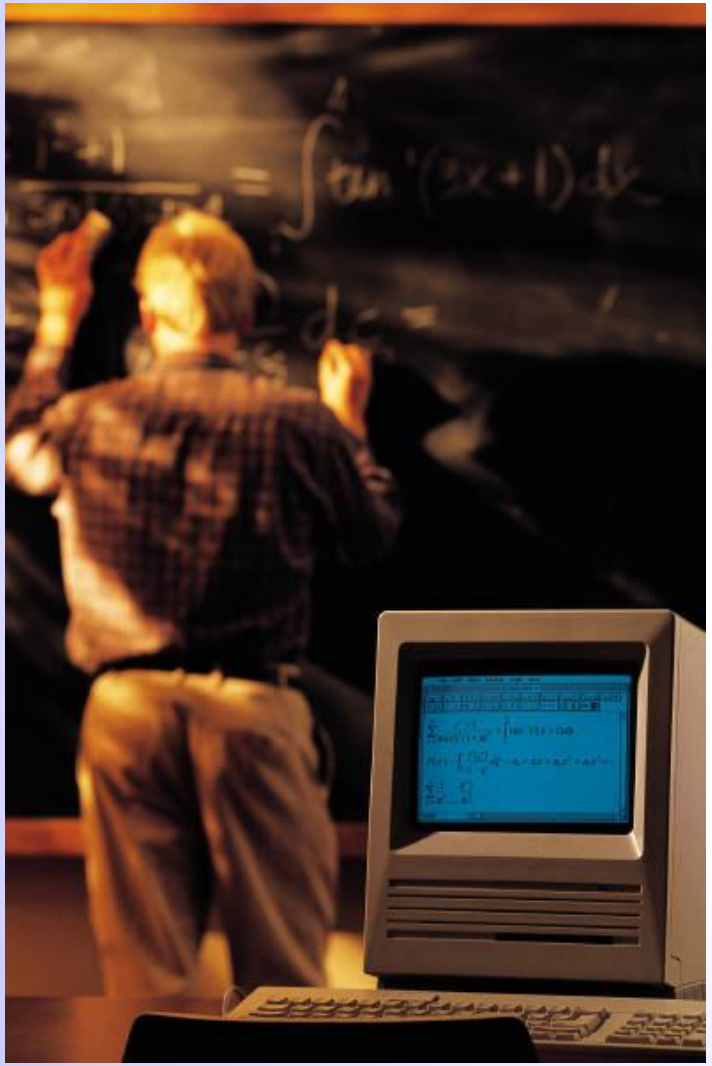
- valintaan
- käsittelyyn
- välittämiseen
- arviointiin

Sähköinen ylioppilastutkinto

- runsaasti materiaalia tehtävien liitteenä
- on kyettävä löytämään olennainen: *opettele lukemaan tekstiä silmäillen*
- pystyttävä materiaalin pohjalta soveltavaan kirjoittamiseen

Muista sähköisessä tiedonhaussa,

että lukion opettajat osaavat käyttää tietotekniikkaa:

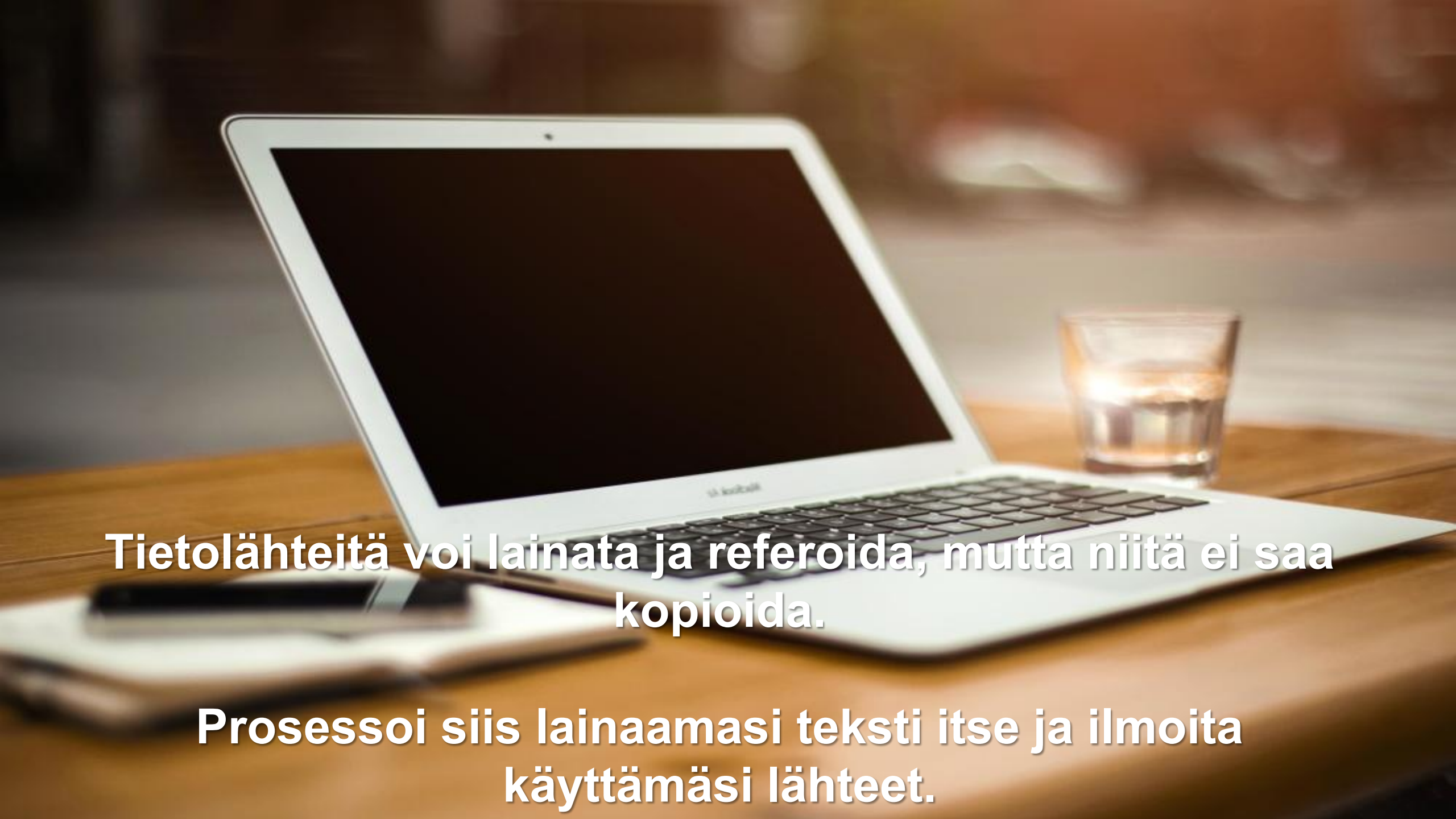
- **Älä kopioi tekstejä suoraan netistä - eikä muualtakaan.**

Plagiointi, eli toisen tuottaman aineiston kopiointi ilman lähdeviittauksia

Voi johtaa kurssityön hylkäämiseen

Voi johtaa kurssin keskeytymiseen

Voi johtaa rehtorin antamaan kirjalliseen varoitukseen

Tietolähteitä voi lainata ja referoida, mutta niitä ei saa kopioida.
Prosessoi siis lainaamasi teksti itse ja ilmoita käyttämäsi lähteet.

Mene omalla laitteella osoitteeseen:

kopiraittila.fi

- Pelaa ja opi
- Lukio
- Pelaa: tiedonhankintataito, teosten käyttötaito, tekoälytietovisa, lopputesti

Mene omalla laitteella osoitteeseen: kahoot.it

Lähteiden ilmoittaminen

- Merkitse lähteesi aina, kun käytät koulutyössä tietoa jonkun toisen tuottamasta aineistosta!

Kurssitöissä on käytetyt lähteet ilmoitettava

Aineenopettajat antavat opintojaksokohtaiset tarkemmat ohjeet

Vähimmäisvaatimus:

Työn lopussa on oltava lähdeluettelo.

Lähteiden merkitseminen tekstiin

- Jokaisen tekstikappaleen lopussa on ilmoitettava käytetyt lähteet joko sulkujen sisällä tai alaviitteenä

Bällby ström on Karjaan Bällbyn ja Mustion kylien välissä, noin 3,3 km Lohjanharjun alimmista rinteistä luoteeseen. Lohjanvesistön kuroutumisen voi laskea maaperän kohoamisnopeuden perusteella. Se on ollut alueella keskimäärin n. 5 mm vuodessa. (Kerkkonen 1952. s. 25. Kukkosen mukaan maankohoamisnopeus on Lohjanjärven alueella noin 4,2 mm vuodessa: Kukkonen 1973. s. 39–40, 57. GTK:n mukaan seudun maankohoamisnopeus on 4–6 mm/vuosi, eli keskimäärin 5 mm/vuosi: http://weppi.gtk.fi/aineistot/sanasto/isobaasi.htm Viitattu 27.3.2025.)

Merestä erilleen kuroutumisen on arvioitu mittauksien, laskelmien ja pohjasedimenttianalyysien perusteella tapahtuneen joko 5000, 4600, 4250 tai 4000 eKr. (Saukkonen 1990 s. 18–19. Kukkonen 1973. s. 39–40, 57. Pesonen ja Tallavaara 2005. s. 5–8.)

Lohjanvesistön vedenpintaa laskettiin 5 eri vaiheessa yhteensä noin 395 cm perkaamalla, louhimalla ja kanavoimalla Ingeforsia eli Bällby strömiä vuosina 1618, n. 1735, 1847–1848, 1865–1868 ja 1909. Näin vesistön pinta aleni lopulta samaan tasoon Bällby strömin alapuolisen Bruksträsketin kanssa, jonka jälkeen joenniska siirtyi alemmas Mustionkosken ylimpään patoon.

Järven kuroutuminen ei Kukkosen (1973) mukaan aiheuttanut radikaalia muutosta ekosysteemissä, sillä vähäsuolaisena murtovesialtaana olleen järven yhteys mereen oli varsin kapeasuinen. Yhteys katkesi vähitellen: se ei ollut äkillinen prosessi. Kuroutuminen voidaan havaita järven pohjasedimenttien mikrofossiileissa muutoksena merellisistä lajeista makean veden lajeihin. (Kukkonen 1973. s. 9. 39–40, 57.)

Järveksi kuroutuneelle alueelle jäi eristyksiin merellisiä eliölajeja, ns. glasiaalireliikkejä: vesistön keskiosien suurimmissa järvissä elää yhä mm. runsaasti reliikkiäyriäisiä ja niiden rannoilla meren rannikoille tyypillisiä kasveja ja jäkäliä. Runsain ja monipuolisin kanta on Lohjanjärvessä, joka on syvä, laaja ja monimuotoinen - tarjoten runsaasti erilaisia ekologisia lokeroita. (Äyriäisistä: Marttinen ja Vuorinen 2005. s. 24. Luther 1902 ja Sormunen, Laaksonen, Kajonsaari 1960. s. 5. Jääskeläinen Vilho: "*Naturförhållanderna och fiskfaunan i Hiidenvesi*". Finlands Fiskerier: Meddelande utgifna af Fiskeföreningen i Finland 1.1.1930. no 11. s. 9. Merellisistä kasveista ja jäkälistä: Pykälä 1993. s. 115, Harmaja 1997. s. 21.)

Esimerkki viitteiden sijoittamisesta sulkuihin kappaleen loppuun

Esimerkki alaviittauksien käytöstä

edellä mainittujen vanhoihin kalastusoikeuksiin liittyneiden tietojen perusteella.[408] Tämä oli von Koskullin (1966) mukaan esimerkki, että oikeus puolusti rahvaan oikeuksia aatelin laittomia vaatimuksia vastaan.[409]

Eversti Claes Ugglan asiamies ja tilanhoitaja Matthias Roos esiintyi oikeudessa ja vaati 1674 Mustion ruukin hoitajalta Johan Thorwösteltä maksua kalamajasta, joka oli Lillforsin mailla. Vaatimus koski yhdeksän vuoden tonttivuokraa, joka oli yksi tynnyri suolaa vuodessa. Ruukin hoitajan asiamies ja veli Herman Thorwöste pyysi, että vuokrasopimus esitettäisiin. Roos kertoi sopimuksen kadonneen, mutta kertoi olevan koko pitäjän tiedossa, että Thorwösten edesmenneen isän oli tapana maksaa vuosittain tynnyri suolaa tonttivuokrana. Asian käsittely siirtyi seuraaville käräjille.[410]

---

406 von Koskull 1966. s. 173.

407 KA: Raaseporin tuomiokunnan renovoidut tuomiokirjat. I KO a:2 Varsinaisten asioiden pöytäkirjat (1634-1643). Tied: 245. Viitattu 7.12.2025.

408 KA: Raaseporin ja Hattulan tuomiokunnan renovoidut tuomiokirjat. KO a:3 Varsinaisten asioiden pöytäkirjat (1669-1672). Tied: 545.-546. Viitattu 8.3.2026. tarkastele vielä.

409 von Koskull 1966. s. 173.

410 KA: Raaseporin ja Hattulan tuomiokunnan renovoidut tuomiokirjat. KO a:4 Varsinaisten asioiden pöytäkirjat (1674-1680). Tied: 90. Viitattu 8.3.2026.

Lähdeluettelo

- Tuotoksen loppuun kootaan luettelo kaikista käytetyistä lähteistä
- lähteet järjestetään sukunimen/ teoksen nimen mukaan aakkosjärjestykseen
- kirjoista ilmoitetaan myös painopaikka ja -vuosi, joissain tapauksissa voidaan mainita myös käytetty painos
- Myös käytetyt www –osoitteet ilmoitetaan lukupäivämäärän kanssa

Esimerkki lähdeluettelosta

Kirjallisuus:

Aalto 1992. Aalto Seppo ja Rentola Kimmo: Karkkilan eli Högforsin ja Pyhäjärven - entisen Pahajärven historia. Gummerus. Jyväskylä 1992.

Aalto 2012. Aalto Seppo: Sotakaupunki. Helsingin vanhakaupungin historia 1550-1639. Keuruu 2012.

Alaniska 2013. Alaniska Kari: Kalojen kuninkaan tie sukupuuttoon. Kemijoen voimalaitosrakentaminen ja vaelluskalakysymys 1943–1964. väitöskirja Acta Univ. Oul. B 117. Oulu 2013.

Af Hällström 1948. Af Hällström Olof: Karis socken från forntiden till vara dagar. 1. Forntiden. Ekenäs 1948.

Alenius 2011. Alenius Teija: From Forest to a Farmland. Palaeoenvironmental Reconstruction of the Colonization of Western Uusimaa. Helsinki 2011.

Alhopuro 2010. Alhopuro Erkki: 450 vuotta Äijälän ratsutilan historiaa. Lisiä Lohjan pitäjäkertomukseen XCII. Hämeenlinna 2010.

Anttonen 2002. Anttonen Veikko: Elämä esihistoriallisessa Suomessa. Artikkeli julkaisussa Suomen kulttuurihistoria 1. Taivas ja maa. Toim. Lehtonen Tuomas ja Joutsivuo Timo. Helsinki 2002.

Appelgren 1891. Appelgren Hjalmar: Suomen muinaislinnat. Tutkimus vertailevan muinaistieteen alalla. Helsinki 1891.

Brenner 1953. Brenner Alf: Sjundeå Sockens Historia. Första delen. Hangö 1953.

SEURAAVA KERTA

Vierailu pääkirjastoon, jossa

- luento kirjastonkäytöstä
- tiedonhaun harjoittelua annetusta teemasta: ota oma tietokone mukaan!
- etsitään luettavaksi tietokirja, josta laaditaan pieni kirjoitelma
- kokoontuminen kirjaston lehtilukusaliin, Järnefeltin salin eteen
- ota mukaan kuvallinen henkilötodistus, jos sinulla ei ole Lukki-kirjastojen kirjastokorttia

Kirjaudu koulun sivuille → Opiskelijoille → Kirjasto, tie tiedon valtaväylille → palautuskansio

Kansiossa on ohjeet, millainen kirjoitelman pitäisi olla.

Laadi kirjoitelma:

- Käsittele / kerro / kuvaile / analysoi valitsemaasi kirjaa
- Pohdi kirjan kirjoittajan vaikutteita / tavoitteita
- Pyri sijoittamaan teos kirjailijan tuotantokaareen (Selvitä mitä muuta tekijä on julkaissut - miten tämä kirja on suhteessa muuhun tuotantoon?)
- Pohdi kirjan kirjoittamisaikakauden merkitystä tekstin aiheeseen ja luotettavuuteen
- Mitä kirja antaa sinulle lukijana?
- Löysitkö kirjasta jotakin sellaista, mitä et aiemmin tiennyt?
- Onko kirja luotettavaa tietoa?
- Nimeä kirjoitelmasi
- Jos haluat: Vaihda kirjoitelma parin kanssa (sähköposti): Lue teksti. Korjaa havaitsemasi virheet ja kielellisesti kömpelöt ilmaisut. Kirjoita kommenttisi, miten hyvin teosesittely on laadittu annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Palauta valmis työ Pedanetin Kirjasto-sivulla olevaan laatikkoon. Voidaksesi palauttaa, pitää olla kirjautunut koulun sivuille - jos palautat linkin, huolehdi, että siinä on jaettu käyttöoikeus. ”Palauta merkintä” on helpoin vaihtoehto.